

30.12.2014 r. Warszawa

dr hab. arch. wnętrz mgr inż. arch. Joanna Walendzik-Stefańska prof. ASP
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Architektury Wnętrz
00-459 Warszawa, ul. Myśliwiecka 8

Recenzja dorobku artystycznego, działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Pani Iwony Dzierżko - Bukal

doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuk użytkowych,

magistra sztuki, magistra inżyniera architekta,

pracownika Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku,

sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora
habilitowanego.

Podstawa prawna recenzji:

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm. w Dz. U. z 2005 r., nr 164 poz.1365, Dz. U. z 2011 roku nr 84 poz.455)

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku Wydział Architektury i Wzornictwa,

w związku z decyzją Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 28 sierpnia 2014 r powołującą Komisję habilitacyjną do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie: sztuki plastyczne, w dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe dla Pani dr Iwony Dzierżko-Bukal.

Do pisma nadesłanego przez Prodziekana dr hab. Tadeusza Pietrzkiwicza z dnia 18.11.2014 r wyznaczającego mnie jako recenzenta została dołączona dokumentacja w formie papierowej i elektronicznej zgodnie z § 12 pkt 2 ust 1-4, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22.09.2011 roku (Dz. U. 204 poz. 1200).

Dokumentacja zawiera:

1. Dokumenty:

- *Kopię Dyplomu uzyskania stopnia naukowego doktora w dziedzinie sztuki plastyczne dyscyplinie: Sztuki użytkowe z dnia 24.XI.2006 roku*

2. Opracowanie: Iwona Dzierżko-Bukal wybór prac projektowych lata 1995-2013 zawierające „Projekt wnętrz północnego skrzydła zamku w Człuchowie” wskazane jako osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 z dnia 14 marca 2011 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

3. Autoreferat (Załącznik nr 2).

4. Wykaz twórczych prac zawodowych. (Załącznik nr 3) zawierający:

- *Wykaz prac projektowych lata 1992-201*
- *Wykaz prac naukowych*
- *Wykaz udziału w projektach finansowanych ze środków UE*
- *Wykaz udziału w wystawach prezentujących prace projektowe*
- *Informacje uzupełniające o kwalifikacjach zawodowych*

- *Potwierdzenie publicznej prezentacji „Projektu wnętrz północnego skrzydła Zamku w Człuchowie na cele widowiskowo-wystawiennicze.”*

5. *Informację o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych, współpracy i działalności popularyzatorskiej. (Załącznik nr 4)*

Działalność twórczą.

Pani dr Iwona Dzierżko-Bukał jest absolwentką Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej i Wydziału Architektury i Wzornictwa PWSSP oraz studiów podyplomowych dla pracowników jednostek naukowych na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej (Zarządzanie projektem badawczym i komercjalizacja wyników badań.)

Pracę zawodową rozpoczęła już w czasie studiów w pracowni promotora doc. Lecha Zalewskiego, obecnie działa w prowadzonej wspólnie z mężem-arch. Grzegorzem Bukalem własnej pracowni projektowej.

Pani Iwona Dzierżko-Bukał zgodnie ze swoim wszechstronnym wykształceniem w praktyce projektowej doskonale łączy wiedzę z techniczną z kreacją artystyczną. Obszary działalności pani Iwony to architektura, architektura krajobrazu, architektura wnętrz z dominacją wystawiennictwa, oraz wzornictwo (głównie meble).

Projekty i realizacje, których jest autorem lub współautorem są zwykle kompleksowe, od projektów architektoniczno- budowlanych do wykonawczych projektów wnętrz i mebli. W wykazie projektów i realizacji z lat 1992-2014 wyszczególniono 72 pozycje.

Szczegółowo w dokumentacji przedstawiono 15 projektów. Autorka świadomie wybrała projekty znaczące dla swojej twórczości.

Ich dokumentację cechuje profesjonalizm i precyzja przekazu zarówno w sferze rysunkowej, fotograficznej jak i opisowej. Forma podania jest atrakcyjna pod względem graficznym. Dokumentację poznaje się z przyjemnością. Również z wielką przyjemnością czytałam autorską wypowiedź Pani Iwony, pisaną z pozycji doświadczonego projektanta, precyzyjną w opisach zarówno idei, jak i szczegółów technicznych.

Z przedstawionych w dokumentacji obiektów szczególnie warto wymienić znaczącą realizację w krajobrazie „Park kamienny nad jeziorem w Chmielnie” zaprojektowany w zespole z Grzegorzem Bukalem i artystą rzeźbiarzem Dariuszem Sitkiem. Realizacja pięknie eksponuje na tle jeziora monumentalne głązy narzutowe. Kontrastuje strukturę różnego rodzaju powierzchni utwardzonych (kostka granitowa, kamienie polne, drewno) z tworzywem roślinnym i kolorytem trawy. Ta realizacja doskonale się wpisuje w nurt europejskich realizacji z grupy land architecture.

Kolejny obszar działań twórczych Pani Iwony Dzierżko- Bukał, to zapoczątkowany już projekcie dyplomowym (Projekt wnętrz ratusza w Kole) nurt adaptacji obiektów zabytkowych do nowych funkcji - wystawienniczych i dydaktycznych.

Są to projekty realizowane dla Muzeum Narodowego w Gdańsku, Narodowego Muzeum Morskiego w Helu, Muzeum Hymnu narodowego w Będminie, Muzeum Historycznego Miasta Gdańska i prowadzone w latach 2008-2013 prace projektowe dla ASP w Gdańsku takie jak: „Adaptacja parteru Małej Zbrojowni na Atelier Fotograficzne”, „Adaptacja budynków w zespole Małej Zbrojowni na pracowni ASP” (w zespole z arch. Grzegorzem Bukalem); „Projekt adaptacji części Domu studenckiego ASP na Galerię na Chlebnickiej i pracowni dydaktyczne”, „Projekt adaptacji części budynku Domu studenckiego ASP (w zespole z prof. Andrzejem Pniewskim i prof. Markiem Józwickim) oraz projekty samodzielne: „Adaptacji I i II piętra Małej Zbrojowni” i „Przebudowy dziekanatu Wydziału Grafiki”. Realizacje wszystkich w/w projektów w sposób znaczący poniosły walory przestrzenne i estetyczne przestrzeni dydaktycznych i socjalnych gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Kolejne dziedziny pracy Pani dr Iwony Dzierżko-Bukał to wystawiennictwo z przedstawionymi w dokumentacji świetnymi realizacjami w Nowym Muzeum Miasta Gdyni i Muzeum Morskim w Helu oraz realizacje z obszaru krajobrazu kulturowego w Kartuzach, Białej Podlaskiej i Chmielnie - owoc współpracy z nieżyjącymi już profesorami ASP Hubertem Smużyńskim i Edwardem Sitkiem.

Jako czynny zawodowo projektant z ponad 30 letnim doświadczeniem pani Iwona ma w swoim dorobku Iwony również projekty bardziej komercyjne: systemowe projekty meblarskie i realizacje wewnątrz użyteczności publicznej dla wielu działających na rynku firm z Trójmiasta i Warszawy.

Dzięki wieloletniej współpracy z firmą W. M. Murator Projekt Spółka z o.o. autorka poznała też doskonale problematykę mieszkalnictwa, zarówno w założeniach powtarzalnych, jak i w pracach dla klienta indywidualnego jako projektant, inwestorski doradca techniczny(artykuły branżowe) i weryfikator.

„Projekt wnętrz północnego skrzydła Zamku w Człuchowie na cele widowiskowe i wystawiennicze”,

uzupełniony projektem dziedzińca bramnego oraz wystawy stałej na zamku w Człuchowie został wskazany przez Autorkę, jako osiągnięcie wynikające z art.16 ust. 2 z dnia 14 marca 20113 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. Realizacja została upubliczniona na sesji rady Miejskiej Człuchowa w dniu 20.04.2012 oraz podczas uroczystego otwarcia Muzeum na zamku w dniu 2.05.2013 r. Projekt powstał jako podsumowanie prac projektowych i badawczych realizowanych przez autorkę w latach 2008-2012 w ramach badań statutowych pt.„Ruina zamku średniowiecznego jako przestrzeń ekspozycyjna”, a współpraca pomiędzy władzami Człuchowa, a Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku dała szansę na jego realizację.

Zamek w Człuchowie, to jeden z większych krzyżackich zamków zbudowany w XIV wieku. Jest to najważniejszy i najbardziej rozpoznawalny obiekt zabytkowy na terenie miasta. Zbudowany na planie kwadratu z wieżą na planie ośmioboku, otoczony murami obronnymi, na przełomie XVIII i XIX wieku został częściowo rozebrany. Na jego ruinach, wzniesiono w 1826 roku ceglany, neogotycki kościół. Pomimo, że kościół nie ucierpiał w czasie wojny w latach 1956-1963 nastąpiła całkowita dewastacja jego wnętrza. Rozebrano klasyczne dla kościołów ewangelickich empory, klatki schodowe, sufit, usunięto ołtarz i prospekt organowy. Dawny dziedziniec bramny (obecną sień) podzielono na kondygnacje, a nawę kościoła adaptowano na kino. Jak pisze Autorka zdegradowany nie tylko w sensie materialnym, ale znaczeniowo-symbolicznym zamek praktycznie w roku 2000 nie nadawał się już do użytkowania.

Badania archeologiczne prowadzone od roku 2007 przez zespół z Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego kierowany przez dr Michała Starskiego oraz rysunki inwentaryzacyjne i ekspertyzy budowlane autorstwa dr inż. Grzegorza Bukala i dr inż. Antoniego Kapuścińskiego dały solidne podstawy do opracowania założeń projektowanej adaptacji. Autorka dokonała też szczegółowej analizy współczesnej metodologii rewitalizacji podobnych obiektów zabytkowych.

Pani Iwona Dzierżko-Bukał bardzo precyzyjnie określiła cele i zakres adaptacji, zarówno w zakresie ekspozycji zamkniętej stałej i czasowej, ekspozycji otwartej w otoczeniu obiektu i ekspozycji samego obiektu jako zabytku architektury (zagospodarowanie terenu międzymurzy i dziedzińca wewnętrznego).

Polska szkoła konserwacji zabytków w przeciwieństwie do tendencji obserwowanych w Europie w XX wieku wiele lat oparta była na działaniach rekonstrukcyjnych.

Odbudowa ważnych dla kultury polskiej takich obiektów jak Zamek królewski czy

warszawskie stare miasto ukształtowało zachowawczy sposób myślenia o zabytkach na wiele lat. Za to w Europie zabytki odważnie adaptowano dla nowych funkcji z użyciem współczesnych środków wyrazu i najnowszych materiałów, wprowadzano też techniki multimedialne w realizacji ekspozycji. Tu ideałem są oczywiście realizacje włoskie. Można też wymienić niemiecki projekt adaptacji zamku arcybiskupów Brandenburgii w Halle am Salle (Moritzburg), gdzie z uszanowaniem tkanki zabytkowej doskonale poprowadzono rozbudowę i adaptację na potrzeby muzealne.

W ostatnich latach w Polsce obserwujemy wyraźny zwrot w stronę innego sposobu myślenia, głównie w XIX wiekowych zabytkach postindustrialnych, ale także relikwów średniowiecznych i nowożytnych (np. Adaptacja na cele wystawiennicze zamku w Kazimierzu nad Wisłą).

Projekt adaptacji zamku w Człuchowie wpisuje się w tę grupę. Zaproponowany nowy układ funkcjonalno- przestrzenny obiektu, jest pojemny dla proponowanych nowych funkcji muzealnych. Obiekt dostosowano dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

W zamkowych wnętrzach Pani Iwona stosuje tu nowe, zarówno stylizowane jak i nowoczesne elementy wnętrzarskie przy minimalnej ingerencji w tkankę zabytkową i odsłonięciu jej wartościowych fragmentów. Z powodzeniem stosuje zasadę kontrastu stare –nowe, zestawiając strukturę starych murów z nowoczesnymi materiałami i ich fakturami.. Doskonałą decyzją jest tu otwarcie przestrzeni dziedzińca bramnego i wprowadzenie niezależnej konstrukcji windy. Podobnie wyodrębnienie trzonu sanitarnego w przyziemiu. Zastosowane materiały są adekwatnie do zastanej tkanki w poszczególnych partiach zamku (drewniane podłogi na poddaszu, cegła klinkierowa i granit na posadzkach czy współczesny żelbet jako alternatywa dla ciężkich krzyżowo-żebrowych sklepień nad piwnicą). Konsekwentnie jest też przeprowadzony watek kolorystyczny- wprowadzenie czerwieni w elementach wyposażenia stałego, meblach i gablotach.

W projekcie zamkowych wnętrz najciekawszym i zarazem najtrudniejszym zadaniem był w wybór stylizacji rekonstrukcji nawy dawnego kościoła. Autorka analizowała tu kilka możliwych „estetycznych dróg”, od stylistyki „trwałej ruiny” atrakcyjnej w swoim klimacie, poprzez stylistykę minimalistyczną, do eklektycznej, która właśnie zdaniem autorki dała szanse nawiązania do okresu historycznego, kiedy kościół zbudowano i zestawienia elementów stylizowanych z elementami wyposażenia współczesnego.

Romantyczna stylistyka Karola Fryderyka Schinkla stała się inspiracją wystroju wnętrza największej sali muzealnej - dawniej nawy kościoła. Zrealizowane wnętrze jest jasne i lekkie, a zamkowy nastrój wykreowano za pomocą linearnych elementów dekoracyjnych. Pojawiają się tu zarówno elementy nawiązujące do średniowiecza, jak ślepe okno maswerkowe w ścianie zachodniej, jak i do dawnego wystroju wnętrza: płyciny balustrady chóru.

Metalowe, klasyczne w formie żyrandole przez zastosowanie innego niż zwykle materiału mogą kojarzyć się z królewskimi koronami i niewątpliwie podkreślają prestiż wnętrza. Linearne formy balustrady, sufit, gzymsy obiegający nawę wprowadzają rodzaj stylizowanej elegancji. Autorka nie powtarza szaro-zielonej barwy dawnych empor kościoła. We wnętrzu pojawia się czerwień, symboliczny kolor władzy, a karminowe linie elementów dekoracyjnych korespondują z kolorystyką współczesnych mebli. Możemy się zastanawiać czy wybrana przez autorkę droga jest najlepsza. Ale myślę, że jest ona dobrze trafiona w kontekście mentalności polskiego odbiorcy. Wnętrze odbiera się jako reprezentacyjne, stylowe i starannie wykończone, stosowne do lokalnych uroczystości. I tak zapewne zostało odebrane przez mieszkańców Człuchowa.

Oprócz działań w zamkowych wnętrzach w dokumentacji przedstawiono prace dotyczące jego otoczenia- międzymurza i strefy wejścia. (zrealizowana kładka w miejscu dawnego mostu nad fosą), interesujący projekt zamkowego dziedzińca z platformą widokową

i zabezpieczonym szklanym dachem stanowiskiem ekspozycji archeologicznych oraz będący w trakcie realizacji projekt wystawy stałej dla Muzeum Regionalnego.

Dydaktyka, działalność naukowo-badawcza i prace organizacyjne.

Pani dr Iwona Dzierżko-Bukal jest od 1992 roku pracownikiem Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, zatrudniona początkowo na stanowisku wykładowcy i starszego wykładowcy, obecnie na stanowisku adiunkta. Od roku 2008 kieruje Międzykierunkowym Zakładem Techniki Projektowych. Jest cenionym pracownikiem uczelni, czynnie uczestniczy w pracy jej organów Kolegialnych: Rady Wydziału, Senatu, Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej i innych. Wspomaga projektowo uczelnię w podnoszeniu standardu jej obiektów akademickich.

Jest pełnomocnikiem Dziekana d.s. praktyk studenckich i organizatorem współpracy ASP z wieloma jednostkami zewnętrznymi. Prowadzi prace badawcze. (2008-2012 „Ruina średniowiecznego zamku jako przestrzeń ekspozycyjna”, 2007-2008 Zastosowanie nowoczesnych materiałów kompozytowych w wystawiennictwie.)

Swoją wiedzę i doświadczenie wykorzystuje doskonale w pracy dydaktycznej w ramach przedmiotów Budownictwo ogólne i Materiałoznawstwo realizując oprócz wykładów ćwiczenia rysunkowe i opracowania studialne wprowadzające w świat współcześnie stosowanych materiałów. Dodatkowo organizuje profesjonalne szkolenia w zakresie dostępnych na rynku elementów wyposażenia wnętrz.

Została również doceniona i nagrodzona przez Rektora ASP za wprowadzanie praktycznych form edukacji, takich jak warsztaty i praktyki prowadzone wspólnie z innymi pracownikami uczelni, gdzie studenci uczestniczą w rzeczywistych zadaniach projektowych. Jest współpraca z gdańskim Muzeum Narodowym, ze szkołami: PSB i Zespołem Szkół Łączności oraz Związkiem Pracodawców Pomorza, realizowana w latach 2009-2014.

W ramach warsztatów powstaje profesjonalna dokumentacja projektowa od inwentaryzacji, poprzez efektowne graficznie projekty koncepcyjne do rysunków wykonawczych wnętrz, mebli i elementów DFA. Studenci mają możliwość poznania realiów pracy w zawodzie, zmierzania się z potrzebami konkretnego użytkownika, działania w różnych stylistykach oraz uczestnictwa w nadzorach nad realizacją.

Pani Iwona Dzierżko- Bukal jest recenzentem prac magisterskich i promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Pani Agnieszki Kowalik. O pozycji Pani Iwony Dzierżko-Bukal na macierzystym Wydziale może też świadczyć fakt powierzenia jej zadania utworzenia nowego Kierunku pod nazwą „Projektowanie w krajobrazie kulturowym”. Kierunek rozszerzy ofertę edukacyjną uczelni. Planowane nawiązanie współpracy z jednostkami samorządowymi w ramach przyszłych programów badawczych daje szansę na interesujące działania projektowe a poprzez nie na kształtowanie kultury plastycznej społeczeństwa w wybranych do współpracy regionach. Mam też nadzieję, że prowadzona od roku akademickiego 2014/2015 przez Panią Iwonę pracownia „Projektowania przestrzeni wielokulturowych i symbolicznych” znacznie wzbogaci strukturę wydziału i będzie kuźnią wielu wspaniałych projektów studenckich.

Reasumując:

Bardzo pozytywnie oceniam wszystkie aspekty działalności twórczej

Pani dr Iwony Dzierżko-Bukal, jako projektanta, dydaktyka i organizatora.

Przedstawiona dokumentacja jest czytelna, zaprezentowana atrakcyjnie pod względem graficznym. W przedstawionych projektach i realizacjach widać zawodowy profesjonalizm. Projekty są dopracowane funkcjonalnie, interesujące przestrzennie i plastycznie, dobrze spełniają potrzeby użytkowników, wiele z nich to realizacje znaczące w obszarze polskiej architektury współczesnej.

Wskazana jako podstawa przewodu habilitacyjnego monumentalna realizacja na Zamku w Człuchowie jest dodatkowo wyjątkowa jako rzadki w Polsce przykład współczesnej adaptacji zdesakralizowanego wnętrza kościelnego. Udana przebudowa zamku przywróciła obiekt do użytkowania, a umieszczenie w zamku Muzeum Regionalnego i tym samym regionalnego ośrodka kultury z wielofunkcyjną salą dla lokalnych uroczystości przywróciło znaczenie tego miejsca w regionie.

Osiągnięcia twórcze pani dr Iwony Dzierżko-Bukal, w tym wskazane dzieło spełniają wymagania art.16 ustawy z dnia z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm. w Dz. U. z 2005 r., nr 164 poz.1365, Dz. U. z 2011 roku nr 84 poz.455) stanowią znaczny wkład w dyscyplinę

i upoważniają mnie do poparcia wniosku Rady Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku o nadanie pani dr Iwonie Dzierżko-Bukal stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie: sztuki plastyczne, w dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe.

z poważaniem

dr hab. arch. wnętrz mgr inż. arch. Joanna Walendzik-Stefańska prof. ASP